

La vida de Salvador Dalí

M. Rosa Bayà

La vida de Salvador Dalí

La vida de Salvador Dalí

Maria Rosa Bayà

Eumo Editorial

Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona

Índex

El nen rebel	10
L'escola, quina mandra!	11
Un món de fantasia	13
A la recerca d'un estil propi	15
L'Acadèmia de Belles Arts de San Fernando	16
Retorn a casa: les primeres exposicions	20
Dalí i Lorca	20
Dalí i el surrealisme: <i>Le chien andalou</i>	24
La passió per Gala	25
Dalí es baralla amb la família	27
Dalí, Freud i el sexe	28
Tensió dins del grup surrealista	31
Temps de guerra	33
Dalí a Amèrica	35
Dalí en fa una de grossa	37
Feliços anys quaranta	39
Dalí i el cinema	40
Retorn a Portlligat	42
Dalí i la ciència	44
El costat fosc	46
Un espectacle constant	47
L'estació de Perpinyà	50
Els darrers anys	52
Per saber-ne més	55

Hi ha persones que no arribem a conèixer mai. Hi ha persones que es mostren diferents de com són realment. I també hi ha persones que s'inventen un personatge d'elles mateixes i, al final, se'l creuen. Són persones que s'enganyen elles mateixes. Salvador Dalí era així: va explicar moltes coses sobre la seva feina, la seva obra, la seva manera de pensar... Però no deia sempre la veritat. Potser no era capaç de distingir el que era real del que no ho era.

A Salvador Dalí li agradava que tothom parlés d'ell. Deia i feia coses molt estranyes per cridar l'atenció. Algunes persones pensaven que era **genial**, però d'altres pensaven que era fals. En qualsevol cas, quan comencem a llegir sobre la seva vida, segur que el personatge ens interessarà. Dalí es va formar com a pintor durant el període artístic més extraordinari del segle xx: les **avantguardes**, i va conèixer els millors artistes d'aquella època. De fet, ell mateix era un dels millors. Només per això val la pena conèixer la seva història.

genial *adj* Que és únic, que és propi d'un geni, molt bo.

avantguardes *f pl* Conjunt de moviments artístics de la primera meitat del segle xx, com el futurisme, l'expressionisme, el cubisme i el surrealisme, que buscaven nous temes i noves formes d'expressió.

rebel *adj* Que no vol obeir.

El nen rebel

Salvador Dalí va néixer l'any 1904. El seu pare, Salvador Dalí Cusí, era notari. L'any 1900 s'havia casat amb Felipa Domènech Ferrés, filla d'una bona família de Barcelona. La parella vivia a Figueres, ciutat de l'Alt Empordà, al nord-est de Catalunya, perquè el notari hi tenia la feina.

El matrimoni Dalí va tenir un primer fill l'any 1901. Es deia Salvador i era un nen molt bonic, però va morir quan tenia dos anys. Nou mesos després va néixer el segon Salvador, que més tard seria el famós artista. Salvador Dalí sempre va pensar que ell havia nascut per **substituir** el nen mort. Creia que els seus pares només estimaven de debò el seu germà. En molts quadres de Dalí surt aquest germà. Els especialistes en **psicoanàlisi** creuen que la història del nen mort va afectar molt la manera de ser de l'artista.

Els pares van cuidar molt aquest segon fill i potser el van protegir massa. En Salvador va créixer com un nen **consentit**: els pares no li negaven mai res i el nen sabia que això li donava un gran poder. Cada dia es tornava més rebel i no feia gens de cas als pares.

El 1908 va néixer la germana d'en Salvador, l'Anna Maria. De petits, tots dos

substituir *v tr*
Canviar, posar una persona o una cosa en el lloc d'una altra.

psicoanàlisi
f Mètode per tractar els problemes de la ment que va idear el psiquiatre Sigmund Freud.

consentit -ida
adj Es diu de la persona a qui es permet de fer tot.

eren molt bons companys de joc. La nena era probablement qui entenia més bé aquell germà tan especial.

A la casa on vivien, a Figueres, hi havia un jardí. Els nens hi jugaven **a fet i amagar** i a tantes altres coses. També hi havia una habitació per als jocs més tranquils. En aquella habitació en Salvador va començar a fer els primers dibuixos. S'asseia davant una taula petita, pintada de vermell, i es passava hores mirant uns llibres que el seu pare li havia regalat. Eren els Gowan's, uns llibres d'art que tenien unes **làmines** molt boniques de les principals obres de pintura de tot el món. Dalí recordava tots els detalls d'aquelles làmines.

En Salvador dibuixava molt bé. La família se'n va adonar i el va ajudar a aprendre'n més. El pare li deixava consultar la biblioteca, on hi havia molts llibres d'art. I un amic de la família, Josep Pitxot, li va fer descobrir els moviments artístics moderns i li va portar de París el **Manifest Futurista**, per fer-li conèixer també les avantguardes.

L'escola, quina **mandra**!

Als sis anys, en Salvador va començar a anar a l'escola pública de Figueres. Però la mare l'hi havia de dur contra la seva voluntat.

a fet i amagar
loc Joc d'infants en què un s'amaga i els altres l'han de buscar.

làmina *f* Full de paper gran on hi ha alguna cosa dibuixada o pintada.

manifest *m*
Text que dóna a conèixer els objectius i el programa d'un grup polític o cultural.

mandra *f* Falta de ganes de fer coses, de treballar.

El nen no hi volia anar de cap manera: cridava, donava cops, es volia escapar... L'experiència no va ser gens bona, i al cap d'un temps els pares van decidir canviar-lo d'escola.

Així, Dalí va començar a estudiar en una escola de Figueres que pertanyia a uns capellans francesos. Allà hi va estar sis anys, però al començament també va tenir problemes. Ell no sabia francès i no es podia comunicar amb els mestres. Les aules tenien unes grans finestres i el petit Salvador es passava moltes hores mirant el paisatge, sense parar atenció. Si el feien seure a prop de la porta, també es distreia mirant a través del vidre de la porta: a les parets del **passadís** hi havia unes quantes làmines de quadres importants. Una li agradava molt: *L'àngelus*, de Jean-François Millet. Dalí, de gran, va pintar fragments d'aquest quadre en moltes de les seves obres.

passadís *m*

Part interior d'un edifici que serveix de pas cap a les habitacions.

A l'escola francesa hi havia una aula de dibuix. En aquesta aula Dalí es va iniciar en la pintura. Els primers exercicis van ser dibuixos senzills que, després, pintava amb **aquarel·les**. El professor li deia que no es podia passar de la ratlla. I aquesta norma, segons explicava Dalí de gran, no la va oblidar mai més. Aquelles classes de dibuix eren les úniques que interessaven al petit Salvador. Les altres matèries no li interessaven gens. En Salvador sempre estava tancat en el seu món interior i no

aquarel·la *f*

Pintura feta amb colors barrejats amb aigua.

aprenia res del que ensenyaven els mestres. Això preocupava molt la seva mare.

Quan va ser una mica més gran, cap al 1916, els pares van portar Dalí a l'escola pública de dibuix de Figueres. El nen va aprendre molt de Joan Núñez, director de l'escola. Amb Núñez, Dalí va descobrir pintors com ara Diego de Velázquez, i es va iniciar en la composició i el dibuix. La lliçó més important que va aprendre és que la pintura s'ha de sostenir en un bon dibuix. I Dalí era un dibuixant extraordinari.

Un món de fantasia

A Salvador Dalí sempre li va agradar molt posar-se **disfresses**, tant de gran com de petit. Quan era petit, els **Reis** cada any n'hi portaven una: de pastor, de dimoni... Segons explicava la seva germana, el dia que en Salvador es va mirar al mirall amb la disfressa de dimoni es va espantar tant que no se la va tornar a posar mai més!

La disfressa que més li agradava era la de rei. Un dia a la tarda es va vestir de rei i la seva germana es va posar una disfressa de soldat. Vestits d'aquesta manera, van anar a visitar Josep Pitxot i la seva esposa. Els Pitxot van fer entrar els nens a casa seva i els van tractar com si realment fossin el

disfressa f

Reis m pl Festa que se celebra el sis de gener. Els nens reben regals que els porten els Reis d'Orient.

rei i el seu ajudant. Els van fer seure, els van donar berenar i els van parlar amb respecte: «Oh, majestat, la vostra visita és un honor.» Quan els dos germans van tornar cap a casa, en Salvador no parava de dir: «No ens han reconegut! No ens han reconegut!».

Dalí tenia una gran facilitat per imaginar-se un món de fantasia on podia representar el paper d'una altra persona. Encara que a l'escola era un nen quiet, segur que no deixava d'imaginar coses mentre mirava per la finestra. Potser pensava a ser rei...

A la recerca d'un estil propi

Les classes del professor Núñez, la biblioteca del pare i les lliçons de Josep Pitxot sobre art contemporani van influir molt en la formació del jove Dalí. És cert que el noi tenia una gran capacitat per pintar, però també és cert que estava envoltat de gent amb una gran cultura i sensibilitat, que el van ajudar molt.

En Salvador, quan era **adolescent**, pintava quadres d'estils molt diferents. De vegades, eren quadres **impressionistes**, com l'**Autoretrat a l'estudi**, de 1919. Dalí el va pintar quan tot just tenia quinze anys. Aquest quadre s'assembla una mica al

adolescent *adj*

Que ja no és un infant, però encara no és una persona madura.

impressionista

adj Que fa referència a l'impressionisme, moviment artístic de finals del segle XIX.

autoretrat

m Retrat d'un mateix.